Lov 5 des 1947 nr. 1 om boikott [boikottloven]

Ansvarlig departement: JD (Justis- og beredskapsdepartementet).
Jf. *tidligere* lov 5 mai 1927 nr. 1 § 6 a og § 39 a.

§ 1. Med boikott mener denne lov en oppfordring, avtale eller liknende tiltak som for å tvinge, skade eller straffe noen tar sikte på å hindre eller vanskeliggjøre en persons eller virksomhets økonomiske samkvem med andre.[1]
Endret ved lover 26 juni 1992 nr. 86, 17 juni 2005 nr. 65. **1** Se lov 4 juni 1993 nr. 58 § 14.

§ 2. Boikott[1] er ikke tillatt når

a) [illegible] mål eller ikke kan nå sitt mål uten å føre til et rettsbrudd;

b) [illegible]t vedlike ved rettsstridige midler eller på en unødig opphissende eller [illegible]e eller misvisende [illegible]mfunnsinteresser e[illegible]ler når det ikke er noe rimelig [illegible]m skal fremmes v[illegible]e som den vil føre med seg;[2]

[illegible] som boikotten e[illegible]g varsel, eller uten at det på [illegible] som en boikotto[illegible]jort fyllestgjørende rede for grunnen til boikotten.

1 Se § 1. **2** Se dog lov 4 juni 1993 nr. 58 § 14.

§ 3. Er varsel om boikott[1] gitt, kan søksmål reises for å få [illegible]

Megling i forliksrådet[2] er ikke nødvendig i saker om [illegible]om skadebot for tap som er voldt ved boikott.

Er boikott foretatt eller varslet, kan retten etter [illegible] ved midlertidig forføyning[3] sette forbud mot boikotten til det er avgjort [illegible]

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86. **1** Se § 1. **2** Jf. tvl. kap. [illegible]

§ 4. Når retten skal fastsette skadebot for [illegible] ikke bare på størrelsen av skaden, men også på den utviste skyld og på om de [illegible] forhold som er særlig formildende, kan skadeboten falle helt [illegible]

1 Se § 2.

KURT WELTZIEN

BOIKOTT

I ARBEIDSKAMPSAMMENHENG

FAGBOKFORLAGET

BOIKOTT
I ARBEIDSKAMPSAMMENHENG

KURT WELTZIEN

BOIKOTT

I ARBEIDSKAMPSAMMENHENG

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2019 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

1. utgave / 1. opplag 2017

ISBN: 978-82-450-3215-4
ISBN (trykt): 978-82-450-2192-9

Tilrettelagt for e-bok: John Grieg, Bergen

Forsidedesign ved forlaget
Bildet nederst på forside: Ronald Johansen, itromsø

Boken er utgitt med støtte fra NHO

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00 Faks: 55 38 88 01
E-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarfremstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

FORORD

Denne boken er basert på avhandlingen jeg skrev som stipendiat ved Institutt for privatrett, Universitetet i Oslo, og som jeg forsvarte for graden philosophiae doctor 16. september 2016. At Høyesterett – i plenum – skulle avgjøre en sak om bruk av boikott som arbeidskampmiddel i desember 2016 (HR-2016-2554-P *Holship*), gjorde at jeg måtte vente litt med publisering. Dommen er søkt innarbeidet, og teksten som sådan er ajourført frem til januar 2017.

Bedømmelseskomitéen besto av professor Giuditta Cordero-Moss (UiO), universitetslektor Petra Herzfeld Olsson (Uppsala) og advokat/dr. juris Terese Smith Ulseth. Jeg er svært takknemlig for arbeidet komitéen la ned i bedømmelsen, for givende diskusjoner under disputasen og vennlige ord ellers.

Professor Stein Evju har vært min hovedveileder. Det er ikke mulig å få fullrost Stein. Hans kunnskaper i dybde, bredde og detalj er kort og godt overveldende. Hans innsats og interesse for meg og mitt prosjekt – som var like intens for alle stipendiater og vitenskapelige assistenter i Arbeidsrettsgruppen – kan ta pusten fra de fleste. Hans faglige krav kan være krevende å forsøke å leve opp til. Men Stein vil bare det aller beste, og han har lagt ned et enormt arbeid for at jeg skulle lykkes. Det er derfor ikke mulig å få fulltakket Stein. Men ett er sikkert: Uten Stein – ingen doktoravhandling på Kurt. Advokat (H) Einar Stueland i Landsorganisasjonen i Norge (LO) har vært min biveileder. De alternative perspektivene, erfaringen med å prosedere boikottsaker, det gode skjønnet og vennligheten gjør Einar til en spennende og lærerik samtalepartner. Einar har også tatt et særskilt ansvar for å heie meg frem når det har vært nødvendig. Professor Kirsti Strøm Bull har i realiteten også fungert som veileder. På tampen – da det var ekstra tungt – kom Kirsti inn som en avgjørende faktor for at jeg i det hele tatt fikk levert. Tusen takk til dere alle tre!

Mine nærmeste kollegaer ved instituttet – Arbeidsrettsgruppen – må takkes særskilt. Bernard Johann Mulder, Marianne Jenum Hotvedt, Andreas van den Heuvel, Alexander Næss Skjønberg, Anette Grønnerød-Hemmingby og Marie Nesvik: Jeg er utrolig heldig som har fått være kollega med dere! Det er inspirerende å arbeide sammen med så mange flinke folk. Jeg har gledet meg til hver eneste dag på kontoret sammen med dere. Jeg har hatt svært gode arbeidsforhold ved Institutt for privatrett. Jeg takker Eli Knotten og Bodil Silset for eminent tilrettelegging.

Arbeidet som stipendiat ble gjennomført med permisjon fra min stilling som advokat i Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Så langt i arbeidslivet har jeg vært velsignet med gode sjefer. Daværende avdelingsdirektør Nina Melsom slutter seg til rekken av slike. Da jeg luftet muligheten for å begynne på en doktorgrad, ble

jeg møtt med umiddelbar entusiasme og velvillighet. 30 minutter etterpå la hun også til rette for at jeg kunne søke et stipend fra NHOs Kompetansefond. Nina har alltid hatt troen på meg, gitt meg store og utfordrende oppgaver og lagt til rette for min utvikling som advokat og forsker. Tusen takk! Jeg må også takke NHOs Kompetansefond for økonomisk støtte i stipendiattiden og til trykking av denne boken.

Fagbokforlaget ved forlagsredaktør Marit Hatleskog og produksjonskoordinator Magdalena Richert-Oktaba må også takkes for å bistå med å få gitt ut avhandlingen som bok.

Når alt kommer til alt er det likevel hjemmefronten som er viktigst. Jeg er så heldig at jeg har Oleanna, Kornelius og Kristiane i livet. Sammen med dere blir det aldri en kjedelig dag! Uten kjærlighet og støtte fra Merete hadde ingenting blitt til.

Kolbotn, april 2017
Kurt Weltzien

INNHOLDSOVERSIKT

PROLOG 23

DEL A: INTRODUKSJON 25

KAPITTEL 1 INNLEDNING 27
1.1 Tema 27
1.2 Hva er «boikott»? 29
1.21 Boikottfenomenet 29
1.22 Noen begrepsavklaringer 30
1.3 Boikott og arbeidskamp 31
1.31 Noen utgangspunkter om arbeidskamp 31
1.32 Forskjellen på boikott og de øvrige arbeidskampmidlene 32
1.33 Hvorfor særregulering av boikott? 34
1.34 Særlig om boikott i visse andre situasjoner som står arbeidskampen nær 35
1.4 Konfliktlinjer og typetilfeller 36
1.41 Innledning 36
1.42 Konfliktlinjen A–B–C 36
a) Fra arbeidstakersiden 36
b) Fra arbeidsgiversiden 38
1.43 Konfliktlinjen A–B 39
a) Fra arbeidstakersiden 39
b) Fra arbeidsgiversiden 39
1.44 Skjematisk fremstilling 41
1.5 Forbudslov og samfunnskontroll 41
1.51 Innledning 41
1.52 Samfunnskontroll for å motvirke «misbruk» av boikott 43
1.53 Håndhevelse av boikottreglene 43
1.54 Hvem er vernet av boikottreglene? 43

KAPITTEL 2 FORSKNINGSSPØRSMÅLET OG AKTUALITET 47
2.1 Forskningsspørsmålet 47
2.2 Et aktuelt tema? 48

KAPITTEL 3 AVGRENSNINGER OG PRESISERINGER 53
3.1 Innledning 53
3.2 Temaets avgrensning «utad» 54
3.3 Temaets avgrensning «innad» 54
3.4 Avgrensning mot jurisdiksjons- og lovvalgsspørsmål 56
3.5 Andre avgrensninger 57

DEL B:
RETTSKILDER, METODE, REGELHISTORIKK OG SYSTEMATIKK 59

KAPITTEL 4 RETTSKILDER OG METODE 61
4.1 Metodisk utgangspunkt og kildetilfang 61
4.11 Rettsdogmatisk metode 61
4.12 Norske rettskilder og folkerettslige rettskilder 61
4.13 Komparative perspektiver, særlig svensk og dansk rett? 62
4.2 Formuleringen av rettsstridsvilkårene 65
4.21 Rettslige standarder som norm for det rettsstridige 65
4.22 Helhetsvurdering eller alternative vilkår 66
4.3 Veien til regulering av boikott 67
4.31 Tilblivelsen av boikottloven 1933 67
4.32 Tilblivelsen av boikottloven 68
4.33 Tidslinje 70
4.34 Bestanddelene i det korporative kompromisset 70
a) Endringene i lovgivningen 70
b) Endringene i Hovedavtalen 1947 knyttet til sympatistreik 71
c) Endringen i Hovedavtalen 1947 knyttet til arbeidstakernes rett til å nekte å arbeide sammen med eller under ledelse av person som hadde utvist utilbørlig opptreden 73
d) *Gerhardsen*-regjeringens proposisjon 74
e) Oppsummering 74
4.4 Rettspraksis 75
4.41 Prejudikatdomstoler 75
a) *Høyesterett og Boikottdomstolen* *75*
b) Arbeidsretten 78
c) Internasjonale domstoler 78
4.42 Særlig om dommer fra underrettene 79
4.43 Tverrgående problemstillinger knyttet til rettspraksis 80

KAPITTEL 5 SYSTEMATIKKEN I DEN VIDERE FREMSTILLINGEN 83
5.1 Innledning 83
5.2 «Inngangsvilkåret»: boikottbegrepet 83
5.3 Konstitusjonelt og internasjonalt vern av eller skranker for boikott? 83
5.4 Boikottlovens skranker 84

DEL C:
«INNGANGSVILKÅRET» – BOIKOTTBEGREPET 85

KAPITTEL 6 INTRODUKSJON 87
6.1 Overblikk 87
6.2 Historiske boikottfenomener 88
6.21 Historien om kaptein Boycott 88
6.22 Antikken, Jesu tid og middelalderen 89
6.23 Nyere tid 90

KAPITTEL 7 DET LEGALDEFINERTE BOIKOTTBEGREPET – BOIKOTTLOVEN § 1 93
7.1 Ett objektivt og to subjektive vilkår 93
7.2 Forholdet til definisjonen av boikott etter boikottloven 1933 94
7.3 Begrepets objektive side – boikotthandlingen 95
7.31 Innledning 95
7.32 Nærmere om alternativet «oppfordring» 96
7.33 Nærmere om alternativet «avtale» 97
a) Innledning 97
b) Tariffavtale med individuelt preg 97
c) Tariffavtalebestemmelser som rammer en ubestemt krets 100
7.34 Nærmere om alternativet «liknende tiltak» 102
a) Innledning 102
b) Foreningsrettslige disposisjoner som vedtak, uttalelser eller pålegg 102
c) Særlig om nektelse av medlemskap i en forening eller eksklusjon fra en forening 103
d) Ulovlige streiker, blokader 104
e) Faktiske handlinger, uttalelser og opptreden 105
7.4 Begrepets subjektive side (i) – krav om tvangs-, skade- eller straffehensikt 107
7.41 Innledning 107
7.42 Nærmere om alternativet «tvang» 108
7.43 Nærmere om alternativet «skade» 109
7.44 Nærmere om alternativet «straffe» 110
7.5 Begrepets subjektive side (ii) – krav om følgehensikt 110
7.51 Innledning 110
7.52 Krav om faktisk effekt? 111
7.53 Særlig om passusen «økonomisk samkvem» 111
7.54 Særlig om passusen «med andre» 113
7.55 Krav til hel eller delvis avskjæring av samkvemmet? 113
7.6 Særlig om forholdet til trust-, pris- og konkurranselovgivningen 114
7.61 Opprinnelig unntak for ervervsmessig boikott i konkurranseregulerende øyemed 114
7.62 Utvidelse av boikottlovens virkeområde fra 1994 115

KAPITTEL 8 DEN NEDRE GRENSEN – «PASSIV BOIKOTT» 119
8.1 Innledning 119
8.2 Striden om terskelen for hva som er «boikott» 119
8.21 De mange forslag under lovbehandlingen i 1933 119
8.22 Beskrivelsen av boikottbegrepet i Gerhardsen-regjeringens proposisjon 122
8.3 (I): «Passiv» boikottoppfordring? 123
8.4 (II): «Passiv» avtale? 123
8.5 (III): Liknende tiltak 123
8.51 Innledning 123
8.52 Forretningsnektelse 124
a) Forretningsnektelse *etter* oppfordring 124
b) Forretningsnektelse *uten* oppfordring 125
8.53 Særlig om nektelse fra monopolvirksomhet o.l. 126
8.54 Særlig om nektelse fra myndigheter 126

KAPITTEL 9 UNNTAKET «BLOKADE» 129
9.1 Innledning 129
9.2 Krav om særskilt varsel av en blokade? 130

9.3 Hvilke stillinger eller arbeidstakere er det som kan blokkeres? 131
9.31 Sammenhengen med reglene om plassoppsigelse og plassfratredelse 131
9.32 Betydningen av omdisponeringer under streiken? 132
9.4 Arbeidstakernes blokadehandlinger 133
9.41 Blokadens kjerne: oppfordring om ikke å ta konfliktrammet arbeid 133
9.42 Etablering av streikevakter 134
9.43 Hvor kan det etableres streikevakt? 135
9.44 Blokade kan bare gjennomføres med lovlige midler 136
a) Innledning 136
b) Adgang til å kontrollere personer som søker adgang til bedriften? 136
c) Fysisk sperring, hindring mv. 137
d) Orientering til tredjemann og allmennheten 138
9.45 Oppsummering 138
9.5 Arbeidsgivernes blokadehandlinger 139
9.6 Særlig om blokade som ledd i arbeidsstans etter tjenestetvistloven 140
9.7 Kan blokade rettes mot utenforstående tredjemann? 141

KAPITTEL 10 **BOIKOTT OG «ANNEN ARBEIDSKAMP»** 143
10.1 Fastlegging av begrepet «annen arbeidskamp» 143
10.2 Objektive og subjektive elementer i definisjonen 143
10.3 Dobbel regulering 145
10.4 Boikott/annen arbeidskamp overfor egen arbeidsgiver 146
10.41 Eksempler på at Arbeidsretten har lagt til grunn at et tiltak er boikott 146
10.42 Eksempler på beskrivelse av faktum som dekker boikottdefinisjonen 148
10.5 Boikott/annen arbeidskamp overfor tredjemann? 149
10.51 Arbeidsrettens dom 3. februar 2016 *Technip* (AR-2016-3) 149
10.52 Hvem var boikottadressat? 150

DEL D:
KONSTITUSJONELT OG INTERNASJONALT VERN AV ELLER SKRANKER FOR «BOIKOTT»? 153

KAPITTEL 11 **OVERBLIKK** 155
11.1 Innledning 155
11.2 Utgangspunkter om foreningsfriheten 156
11.21 Foreningsfrihet, organisasjonsfrihet eller …? 156
11.22 Foreningsfrihetens ulike dimensjoner 159
11.23 Særlig om foreningsfrihetens kollektive, funksjonelle side 160
11.3 Forholdet mellom konstitusjonell og internasjonal rett 161
11.4 Videre opplegg 161

KAPITTEL 12 **KONSTITUSJONELT VERN AV FORENINGSFRIHETEN** 163
12.1 Grunnloven § 101 (1) 163
12.2 Særlig om parallelle bestemmelser i Grunnloven og i internasjonale konvensjoner 165

KAPITTEL 13 HAR «BOIKOTT» VERN ETTER INTERNASJONALE MENNESKERETTSKONVENSJONER? ... 167
13.1 Innledning ... 167
13.2 ILO-konvensjon nr. 87 ... 168
13.21 Innledning ... 168
13.22 Arbeidskonferansen 2012 – og tiden deretter ... 169
13.23 Overvåkningsorganenes praksis knyttet til sympatiaksjoner og boikott ... 171
a) Innledning ... 171
b) Et generelt forbud mot sympatistreik i strid med konvensjonen ... 172
c) Men aksjoner uten arbeidsnedleggelse (boikott/betinget sympatistreik) er likevel spesielt? ... 173
d) Andre uttalelser om «boikott» fra Organisasjonsfrihetskomitéen ... 175
13.24 Konklusjoner ILO-konvensjon nr. 87 ... 176
13.3 FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) ... 176
13.31 Innledning ... 176
13.32 Norge har tatt forbehold mot streikeretten i ØSK ... 177
13.33 Omfatter foreningsfriheten i SP også streikeretten? ... 178
13.34 Forholdet mellom ILO-konvensjon nr. 87 og SP/ØSK ... 179
13.35 Konklusjoner SP og ØSK ... 180
13.4 Den reviderte europeiske sosialpakten (RevESP) ... 181
13.41 Innledning ... 181
13.42 Streikeretten er eksplisitt vernet i ordlyden ... 181
a) Innledning ... 181
b) Hvilke *formål* kan en streik ha? ... 182
c) Er boikott en *aksjonsform* som er vernet etter RevESP? ... 182
13.43 Vernet er ikke ubegrenset ... 183
a) Innledning ... 183
b) Tillatte innskrenkninger knyttet til forholdsmessighet ... 184
13.44 Konklusjoner RevESP ... 185
13.5 Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) ... 186
13.51 Innledning ... 186
13.52 EMDs dynamiske tolkning og «komparative» metode ... 187
15.53 Kollektive forhandlinger har vern som et essensielt element av foreningsfriheten ... 188
13.54 Hva så med kollektive aksjoner? ... 190
13.55 Er sympatiaksjoner vernet av artikkel 11? ... 191
a) Innledning ... 191
b) *RMT* ... 191
13.56 Konklusjoner EMK ... 193
13.6 Avsluttende oppsummering ... 194

KAPITTEL 14 ER «BOIKOTT» EN RESTRIKSJON ELLER FRIHET ETTER EU/EØS-RETTEN? ... 197
14.1 Oversikt ... 197
14.2 Proporsjonalitetsprøving av fundamentale rettigheter ... 199
14.3 Betydningen av EUs pakt om grunnleggende rettigheter ... 201
14.31 Foreningsfriheten og retten til kollektive aksjoner er traktatfestet ... 201
14.32 Forholdet til EMK er regulert i Grunnrettighetspaktens artikkel 52 ... 202
14.4 En annen vurdering post *DEMIR*, *RMT* og Grunnrettighetspaktens artikkel 12 og 28 – eller hva med artikkel 16? ... 203

14.5 Betydning for norsk rett? 204
14.6 Oppsummering 205

KAPITTEL 15 VERN ELLER SKRANKE? INTERNASJONALE REGLERS GJENNOMSLAG I NORSK RETT 207
15.1 Oversikt 207
15.2 Grunnloven § 92 208
15.21 Innledning 208
15.22 Avklaring ved *Holship*-saken 208
15.23 Nærmere om rettstilstanden forut for grunnlovsendringen 209
15.24 Presisering av ordlyden, men uten å endre rettstilstanden? 210
15.25 Hvilke(n) traktat(er) hadde flertallet i Stortinget i tankene? 211

DEL E:
SYSTEMATISERING AV BOIKOTTLOVENS SKRANKER – BOIKOTTLOVEN § 2 215

DEL F:
FØRSTE SKRANKE: FORMÅLET 219

KAPITTEL 16 GENERELT OM FORMÅL SOM SKRANKE – BOIKOTTLOVEN § 2 BOKSTAV A FØRSTE ALTERNATIV 221
16.1 Innledning 221
16.2 Hvilke formål er forbudt? 221
16.21 Ordlyden gir ingen retningslinjer 221
16.22 Kan boikottforbudene i boikottloven 1933 tjene som retningslinjer til utfylling av den generelle forbudsbestemmelsen i boikottloven? 222
16.3 Oversikt over formålsforbudene i boikottloven 1933 223
16.31 Formålsforbud som hadde en side til organisasjonsfriheten 223
16.32 Forbud som oppstilte krav om representativitet og betinget sympatistreik 224
16.33 Forbud mot boikott i rettstvister 225
16.34 Forbud mot straffe- og hevnboikott 225
16.4 Skjematisk oversikt over regelutviklingen 225

KAPITTEL 17 FØRSTE KATEGORI: KRAV SOM HAR EN SIDE TIL DEN NEGATIVE ORGANISASJONSFRIHETEN 229
17.1 Vern av den individuelle foreningsfrihetens negative side 229
17.11 Innledning 229
17.12 Det nærmere innhold i det konstitusjonelle vernet 229
17.2 Organisasjonsklausuler som inngrep i / restriksjon på foreningsfriheten 230
17.21 Organisasjonsklausuler 230
17.22 Formålet med organisasjonsklausuler 231
17.23 Terminologi og videre opplegg 232
17.3 Særlig typetilfelle (I): Organisasjonspliktklausuler 233
17.31 Problemstilling 233
17.32 «Post entry»-klausuler er forbudt etter norsk rett 234

17.33 Hva så med «pre-entry»-organisasjonspliktklausuler? 236
17.34 Internasjonal rettsutvikling 237
17.35 Oppsummering 239
17.4 Særlig typetilfelle (II): Eneretts- eller fortrinnsrettsklausuler 240
17.41 Problemstilling 240
17.42 Eksempler på klausuler 241
17.43 Oversikt over rettskildebildet 242
a) Boikottloven 242
b) Avklaring med Rt. 1997.334 *Sola Havn* eller HR-2016-2554-P *Holship*? 242
17.44 Sosialpaktkomitéens praksis knyttet til indirekte organisasjonspress 244
a) Innledning 244
b) Fortrinnsrett er i prinsippet i strid med RevESP artikkel 5 245
c) Indirekte organisasjonspress i form av administrative ordninger/byrder 245
d) Oppsummering av praksis og betydningen for norsk rett 248
17.45 Særlig om fortrinnsrett til havnearbeid 249
a) Innledning 249
b) Bakgrunnen for den særskilte organiseringen i havnene 249
c) Forholdet til egne arbeidstakere 251
17.5 Særlig typetilfelle (III): Tariffavgift 252
17.51 Innledning og problemstilling 252
17.52 Oversikt over rettskildebildet 253
17.53 Tariffavgift krenker ikke den negative organisasjonsfriheten … 254
17.54 … men det oppstilles visse vilkår 256
17.6 Andre typetilfeller av indirekte tvang? 257

KAPITTEL 18 ANDRE KATEGORI: REPRESENTATIVITET OG BETINGET SYMPATISTREIK 259
18.1 Problemstilling 259
18.2 Formålet med å fremme krav om tariffavtale i «mindretallssituasjoner» 260
18.3 Ordlyden og den historiske bakgrunnen 260
18.31 Ordlyden i boikottloven og Hovedavtalen 260
18.32 Ulovfestet rett 261
18.33 Boikottloven 1933 262
a) Betinget forbud mot bruk av boikott i mindretallssituasjoner 262
b) *Hundseid*-regjeringens forslaget om et absolutt forbud 262
c) Høringen, særlig om LOs høringssvar 262
d) *Mowinckel*-regjeringens forslag om å sløyfe forbudet 263
e) Behandlingen i Odelstinget 264
18.4 Fra betinget forbud til en «hovedregel» om ikke arbeidskamp? 265
18.41 Det korporative kompromisset 265
18.42 Skriftvekslingens betydning for tolkningen av loven 266
18.43 Oppsummering – den generelle normen 266
18.5 (I): Når fagorganisasjonen representerer mer enn halvparten av arbeiderne 267
18.6 (II): Når det står om organisasjonsretten 267
18.7 (III): Når fagorganisasjonen representerer mindre enn halvparten – «hovedregel» 268
18.71 Innledning 268
18.72 Tilfeller hvor det er enighet mellom organisasjonene 268
18.73 Tilfeller hvor det er uenighet mellom organisasjonene 270
18.8 (IV): Når fagorganisasjonen ikke representerer noen medlemmer 271

KAPITTEL 19 TREDJE KATEGORI: GRENSEKRYSSENDE TILFELLER 273
19.1 Innledning 273
19.2 Traktatgrunnlag 273
19.21 Innledning 273
19.22 Etableringsreglene som eksempel 273
19.23 Konkurransereglene som eksempel 275
19.3 Sekundærlovgivning 276

KAPITTEL 20 FJERDE KATEGORI: ULOVLIG OG TARIFFSTRIDIG HOVEDAKSJON 279
20.1 Problemstilling 279
20.2 Ulovlig formål? 279
20.21 Boikottlovens ordlyd 279
20.22 Absolutt forbud etter boikottloven 1933 – og forholdet til fredsplikten 280
20.23 Forbudt etter boikottloven? 281
20.3 Oppsummering 282

KAPITTEL 21 FEMTE KATEGORI: REPRESSIV BOIKOTT 285
21.1 Oversikt 285
21.2 Skal organisasjoner kunne straffe eller hevne noe ved bruk av boikott? 286
21.3 Tidligere tiders regulering 286
21.31 Ulovfestet rett 286
21.32 «Tukthusloven» (1927–1935) 287
21.33 Reguleringen i boikottloven 1933 287
21.4 Det korporative kompromisset 289

KAPITTEL 22 FASTLEGGING AV FORMÅLET MED BOIKOTTEN 291
22.1 Innledning 291
22.2 Fastleggingen av formålet med boikotten – hva «er» formålet? 291
22.3 Må formålet ha «tilstrekkelig bæreevne»? 292

DEL G:
ANDRE SKRANKE: FREMGANGSMÅTEN 295

KAPITTEL 23 GENERELT OM FREMGANGSMÅTEN SOM SKRANKE – BOIKOTTLOVEN § 2 BOKSTAV B OG C 297
23.1 Oversikt 297
23.2 Pliktsubjektene etter bestemmelsene 298
23.3 Bestemmelsenes virkeområde 298
23.21 Problemstilling 298
23.22 Nærmere om «foretatt» i boikottloven § 2 bokstav b og d 299
23.23 Nærmere om «holdt vedlike» i boikottloven § 2 bokstav b 300
23.24 Gjelder sannhetsprinsippet for en varslet, men ikke iverksatt boikott? 301

KAPITTEL 24 FORMELLE KRAV TIL FORHÅNDSINFORMASJON 303
24.1 Ordlyden 303
24.2 Adressatene for forhåndsvarsling 304
24.21 Innledning 304

24.22 Hvem er adressaten for kravet? 304
a) I en arbeidskampsituasjon vil det være arbeidsgiveren som er adressaten 304
b) Likevel tilstrekkelig å varsle andre enn formell arbeidsgiver? 305
c) Hvem skal varsles når boikott benyttes til formål som er nær knyttet til arbeidskampen? 306
24.23 Har adressaten noen aktivitetsplikt? 307
24.24 Tredjemenn og allmennheten 307
24.3 Innholdet i forhåndsinformasjonen 308
24.31 Problemstilling 308
24.32 Innholdsmessige forskjeller i kravet til innhold i et varsel og i en redegjørelse? 308
24.33 Redegjørelsen konsumerer varslingsregelen overfor adressater 311
24.4 Formkrav ved forhåndsvarsling 311
24.41 Innledning 311
24.42 Ingen lovbestemte formkrav 311
24.43 Krav om et individuelt varsel overfor adressaten? 312
24.44 Krav om individuelt varsel overfor tredjemann og allmennheten? 313
24.5 Nærmere om fristens lengde 315
24.51 Ordlyden 315
24.52 Momenter i vurderingen av fristens lengde overfor adressater 315
a) Bærende hensyn – tid til å finne minnelig ordning 315
b) Tid til forhandlinger? 316
c) Arbeidstvistlovens fristregler som inspirasjon? 317
d) Hva med tilfeller hvor det er samtidig boikott og «annen arbeidskamp»? 318
24.53 Momenter i vurderingen av fristens lengde overfor tredjemenn og allmennheten 318
24.6 Andre saksbehandlingsregler? 319
24.61 Innledning 319
24.62 Krav til mekling? 319
24.63 Krav til samtykke? 320

KAPITTEL 25 MATERIELLE KRAV TIL FORHÅNDSINFORMASJON 321
25.1 Innledning 321
25.2 Bestemmelsenes ordlyd 321
25.21 Krav som følger av «varsel og fyllestgjørende redegjørelse» 321
25.22 Krav som følger av sannhetsprinsippet 322
25.3 Nærmere om innholdet i forhåndsinformasjonen 323
25.31 Krav til opplysninger om «grunnen» 323
a) Overfor adressaten 323
b) Overfor tredjemann og allmennheten 324
25.32 Opplysninger om tid, sted og omfang av aksjonen 324
25.33 De nedre grensene – «usanne eller misvisende opplysninger» 325

KAPITTEL 26 FORMIDLINGSKRAVENE 327
26.1 Innledning 327
26.2 Allment om ytringsfriheten 328
26.21 Innledning 328
26.22 Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 329
26.23 Skrankene for ytringsfriheten 330
26.3 Reguleringen av ærekrenkelser og omdømmekrenkelser 331
26.31 Utgangspunkt og hovedregel 331
26.32 Unntak fra ansvaret 332

26.33 Første vilkår for ansvarsfrihet: allmenn interesse og fyllestgjørende faktisk grunnlag ... 334
a) Allmenn interesse ... 334
b) Fyllestgjørende faktisk grunnlag ... 335
26.34 Annet vilkår for ansvarsfrihet: god tro ... 337
26.4 Særlig om anklager om streikebryteri ... 338
26.5 Andre krenkende handlinger ... 341
26.6 Særlig om forhåndssensur gjennom midlertidig forføyning ... 342

KAPITTEL 27 RETTSSTRIDIGE MIDLER ... 345
27.1 Oversikt ... 345
27.11 Ordlyden ... 345
27.12 Videre fremstilling ... 346
27.2 Sivilrettslig rettsstridige midler ... 347
27.21 Innledning ... 347
27.22 Kontraktbrudd overfor egen arbeidsgiver ... 347
a) Innledning ... 347
b) Tariffbrudd ... 348
c) Brudd på individuelle arbeidsavtaler ... 349
27.23 Tredjemanns angrep på kontraktsforhold ... 350
27.24 Selvtekt ... 351
a) Innledning ... 351
b) Rt. 1928.93 *Feriepenger* ... 352
c) Boikott/annen arbeidskamp og selvtekt ... 353
27.3 Spesialstraffebudet i boikottloven ... 354
27.31 Oversikt over straffebudet ... 354
27.32 Særlig om forholdet til straffelovens bestemmelser om tvang ... 355
27.33 Kriminalisering og avkriminalisering av boikott og andre arbeidskampmidler ... 356
27.34 Ekskurs: straffebestemmelsene i boikottloven 1933 ... 358
27.4 De alminnelige straffebestemmelser og boikott ... 358
27.41 Innledning ... 358
27.42 Forskyves toleransegrensen i arbeidskampsituasjoner? ... 359
27.43 Forstyrrelse av den alminnelige fred og orden eller den lovlige ferdsel ... 360
27.44 Forbrytelser mot personlig frihet og fred, voldslovbrudd mv. ... 361
27.45 Krenkelsen av eiendomsrett og krenkelse av privatlivets fred ... 362
27.46 Oppfordring mv. til straffbare handlinger ... 362

DEL H:
TREDJE SKRANKE: VIRKNINGEN ... 365

KAPITTEL 28 GENERELT OM VIRKNINGEN SOM SKRANKE ... 367
28.1 Oversikt ... 367
28.2 Samfunnskontroll med virkningen av arbeidskamp ... 368
28.21 I utgangspunktet ingen offentlig kontroll med virkningene av streik, lockout og annen arbeidskamp ... 368

28.22 Samfunnskontroll med virkningene av arbeidskamp ved bruk av tvungen lønnsnemnd ... 370
28.23 Tvungen lønnsnemnd overfor en boikott? ... 371
28.3 Økt betydning? ... 372

KAPITTEL 29 VERDISTANDARD (I): «FØRE TIL ET RETTSBRUDD» – BOIKOTTLOVEN § 2 BOKSTAV A ANNET ALTERNATIV ... 373
29.1 Oversikt ... 373
29.11 Interessene som vernes ... 373
29.12 Hva er et rettsbrudd? Krav om «minstestørrelse» på bruddet? ... 374
29.13 Bestemmelsens opphav ... 374
29.2 Krav om at boikottanten kjente til eller burde kjenne til rettsbruddfølgen? ... 375
29.3 Videre opplegg ... 377
29.4 (I): Overordnet om brudd på kontrakter ... 377
29.5 (II): Krav om tvangssituasjon? ... 378
29.51 Innledning ... 378
29.52 Krav om tvangssituasjon? ... 378
29.53 Hvilken rettstilstand ble videreført med boikottloven? ... 380
29.6 (III): Forholdet til eksisterende tariffavtaler ... 381
29.7 (IV): Forholdet til eksisterende individuelle arbeidsavtaler ... 382
29.71 Innledning ... 382
29.72 Endring av individuell arbeidsavtale ... 382
29.73 Opphør av individuell arbeidsavtale ... 384
29.8 (V): Forholdet til eksisterende kontrakter med utenforstående tredjemenn ... 386
29.81 Innledning ... 386
29.82 Vurderingen av rettsbrudd i erstatningssaker ... 387
29.83 En annen vurdering av rettsbrudd ved forhåndsavgjørelser? ... 389
29.9 Nærmere om brudd på rettsregler ... 390
29.91 Innledning ... 390
29.92 Aktuelt med kompenserende tiltak? ... 391
29.10 Oppsummering ... 391

KAPITTEL 30 BOIKOTTLOVEN § 2 BOKSTAV C – ALTERNATIVE VILKÅR ELLER MOMENTER I FORHOLDSMESSIGHETSVURDERINGEN? ... 393
30.1 Problemstillingen ... 393
30.2 Nærmere om ordlyden ... 394
30.3 Hvilke interesser verner de ulike vilkår? ... 395
30.31 Boikottkomitéens og Hundseid-regjeringens forslag: «… skade samfundsinteresser eller virke urimelig overfor dem som foranstaltningen er rettet mot» ... 395
30.32 Mowinckel-regjeringens forslag: «… utilbørlig eller dersom det ikke er noe rimelig forhold mellem den interesse som skal fremmes ved boikotten, og den skade som den vil føre med sig» ... 397
30.33 Kompromisset i Odelstinget: «… vesentlige samfundsinteresser eller virke utilbørlig eller når det ikke er noe rimelig forhold mellem den interesse som skal fremmes ved boikotten og den skade som den vil føre med sig» ... 398
30.34 Oppsummering ... 398
30.35 Konklusjon: Tre selvstendige vilkår som i hovedsak ivaretar selvstendige hensyn ... 399
30.4 Hovedterskelen: «misbruk» av boikott ... 400
30.41 Innledning ... 400

30.42 Hensynet til virkningen for tredjemenn og allmennheten ... 400
30.43 Hensynet til boikott som selvstendig kampmiddel ... 401
30.44 Hensynet til arbeiderne ... 401
30.45 Oppsummering ... 402
30.5 Videre opplegg ... 402

KAPITTEL 31 VERDISTANDARD (II): «SKADE VESENTLIGE SAMFUNNSINTERESSER» – BOIKOTTLOVEN § 2 BOKSTAV C FØRSTE ALTERNATIV ... 403
31.1 Innledning ... 403
31.11 Interessenes art og terskel for inngrep ... 403
31.12 Særlig om rettskildesituasjonen ... 404
31.2 Interesser av økonomisk art ... 405
31.21 Følgeskader for samfunnet ... 405
31.22 Direkte kostnader, utlegg mv. ... 406
31.23 Indirekte kostnader, mindre inntekt mv. ... 406
31.3 Interesser av ideell art ... 408
31.31 Innledning ... 408
31.32 Myndighetsutøvelse ... 409
a) Innledning ... 409
b) Myndighetsorgan rammet som tredjepart ... 409
c) Myndighetsorgan rammet som arbeidsgiver ... 409
31.33 Tjenesteyting overfor befolkningen ... 410
a) Innledning ... 410
b) Essensielle tjenester ... 410
31.34 Krisesituasjoner ... 412
31.35 Særlige virksomheter? ... 413
31.4 Kan omfanget av en skade være relevant? ... 415
31.41 Innledning ... 415
31.42 Ikke-essensielle tjenester ... 415
31.5 Terskelen – «vesentlige» ... 417
31.51 Innledning ... 417
31.52 Fare for liv og helse eller personlig sikkerhet for hele eller deler av befolkningen ... 417
31.53 Inngrepet må være forholdsmessig ... 418
31.54 Særlig terskel ved krise? ... 419
31.6 Særlige krav til begrunnelsen eller sannsynligheten for at skade skal inntre? ... 419

KAPITTEL 32 VERDISTANDARD (III): «UTILBØRLIG» – BOIKOTTLOVEN § 2 BOKSTAV C ANNET ALTERNATIV ... 421
32.1 Innledning ... 421
32.2 Hvilke interesser verner bestemmelsen? ... 421
32.21 Både boikottadressaten og samfunnet ... 421
32.22 Relativisering av terskelen? ... 422
32.3 Videre opplegg ... 423
32.4 (I): Økonomiske krav det er utilbørlig å støtte med boikott ... 424
32.5 (II): Særlig om ITF-boikott og hyrenivå ... 425
32.51 Innledning ... 425
32.52 Kort om ITF-boikott ... 425
32.53 Vilkår som «normalt» kreves ved en ITF-boikott ... 427
32.54 Nærmere om den konkrete vurderingen av utilbørlighet ... 427

32.6 (III): Krav som strider mot grunnleggende elementer i arbeidstvistlovgivningen 430
32.61 Ensidig endringsadgang for vesentlige elementer i tariffperioden 430
32.62 Kan selve temaet for kravet være utilbørlig? 431
a) Krav på tvers av «tariffstrukturen» 431
b) Må kravet kunne tariffavtales? 432
32.63 Etterbetalingskrav 433
32.7 (IV): Utilbørlig forhandlingssituasjon? 434
32.8 (V): Mindretallssituasjoner 435
32.9 Særlig om virkningen overfor utenforstående tredjemann 436
32.10 Særlig om repressive boikotter 438
32.101 Oversikt 438
32.102 Repressiv boikott overfor medlemmer og utenforstående 438
a) Boikott iverksatt fra arbeidstakersiden 438
b) Boikott iverksatt fra arbeidsgiversiden 439
32.103 Særlig om rett til å nekte å arbeide sammen med eller under ledelse av personer som har utvist utilbørlig opptreden 441
a) Innledning 441
b) Reguleringen i Hovedavtalen 441
32.104 Alminnelige rettsgrunnsetninger også? 443
32.105 Oppsummering 445

KAPITTEL 33 FORHOLDSMESSIGHET – BOIKOTTLOVEN § 2 BOKSTAV C TREDJE ALTERNATIV 447
33.1 Innledning 447
33.2 Nærmere om ordlydens tre komponenter 448
33.21 Balansepunktet: «rimelig forhold» 448
33.22 På den ene siden: «den interesse som skal fremmes» 449
33.23 På den annen side: «skade som den vil føre med seg» 449
a) Hvis interesse er vernet? 449
b) Hvilken «skade»? 450
c) Folkerettslige krav 451
33.24 Oppsummering 451
33.3 En «modell» for den nærmere avveiningen av motstridende interesser 452
33.31 Idé og historisk opphav 452
33.32 Elementer i vurderingen 452
33.33 Videre opplegg 454
33.4 Første test: Er formålet med boikotten legitimt? 455
33.5 Andre test: Er boikott et egnet virkemiddel? 455
33.6 Tredje test (i): Er boikott et nødvendig virkemiddel? 456
33.7 Tredje test (ii): En annen nødvendighetsprøving i grensekryssende tilfeller? 458
33.71 Innledning 458
33.72 «Ultima ratio» – og den tradisjonelle kritikken 459
33.73 En annen mulig tolkning av Viking? 460
33.8 Fjerde test: Er bruk av boikott forholdsmessig i snever forstand? 462
33.81 Innledning 462
33.82 «Skade» på boikottadressatens hånd 462
a) Innledning 462
b) Varslede boikotter 463
c) Iverksatte boikotter 464
d) Sammenfatning 465

33.83 En særlig vurdering i mindretallssituasjoner? 466
33.84 Særlig om «småbedrifter» 468
33.85 «Skade» på tredjemenns eller allmennhetens hånd 469

DEL I:
AVSLUTTENDE REFLEKSJONER 471

KAPITTEL 34 AVSLUTNING 473
34.1 Innledning 473
34.2 Forskningsspørsmålet – igjen 473
34.3 Skrankene: formål, fremgangsmåte og virkning 474
34.4 Økt bruk, men bestandighet i reguleringen? 474

VEDLEGG ... 477

Boikottloven 1947 ... 479
Boikottdefinisjonens utvikling ... 480
Boikottforbudenes utvikling ... 480
1 Boikottkomitéens innstilling ... 480
2 Ot.prp. nr. 6 (1933) – *Hundseid*-regjeringen ... 481
3 Ot.prp. nr. 71 (1933) – *Mowinckel*-regjeringen ... 482
Boikottloven 1933 ... 483
Boikottloven 1947 ... 485
Endringene i Hovedavtalen 1947 ... 485

FORKORTELSER ... 487

KILDEREGISTER ... 491

Regelverk – lover ... 493
Regelverk – forskrifter ... 494
Regelverk – tariffavtaler, vedtekter ... 494
Internasjonalt regelverk – traktater, konvensjoner m.m. ... 495
Internasjonalt regelverk – EU ... 495
Internasjonalt regelverk – annet ... 496
Danmark ... 496
Sverige ... 496
Storbritannia ... 496
Forarbeider – stortingsdokumenter, proposisjoner, innstillinger og debatter ... 496
Forarbeider – offentlige utredninger, NOU mv. – norske ... 497
Forarbeider – offentlige utredninger – internasjonalt ... 498
Rettspraksis – Norges Høyesterett ... 498
Rettspraksis– Boikottdomstolens dommer og kjennelser ... 500
Rettspraksis – Arbeidsrettens dommer og kjennelser ... 501
Rettspraksis – norske lagmannsretter ... 502
Rettspraksis – norske tingretter, namsretter mv. ... 502
Rettspraksis – Den europeiske menneskerettsdomstol ... 503
Rettspraksis – EFTA-domstolen ... 504
Rettspraksis – EU-domstolen ... 504
Rettspraksis – utenlandsk rettspraksis ... 505
Annen praksis – norsk forvaltningspraksis ... 505
Praksis fra FN-organer – FNs menneskerettskomité ... 505
Praksis fra FN-organer – FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter ... 505
Praksis fra ILO-organer – Organisasjonsfrihetskomitéen ... 505
Praksis fra ILO-organer – Ekspertkomitéen ... 506
Praksis fra ILO-organer – andre dokumenter fra ILO ... 507
Sosialpaktkomitéen – kollektive klagesaker ... 507
Sosialpaktkomitéen – conclusions (sortert etter land): ... 507

LITTERATURLISTE ... 509

STIKKORDREGISTER ... 523

PROLOG

Hva skriver du om?

Spørsmålet jeg elsker og hater, spørsmålet «alle» stiller, spørsmålet enhver stipendiat må kunne svare på i løpet av noen få sekunder. Jeg vet jeg må fange interessen. Jeg vet jeg må gjøre det kort, ellers forsvinner interessen. Men kollektiv arbeidsrett er aldri «kort».

«Jeg skriver om boikott», svarer jeg. Jeg smiler fornøyd til meg selv, vel vitende om at dette var kort, så kort at et oppfølgingsspørsmål er uunngåelig.

«Boikott – hva er det for no'?», svarer nesten alle.

Jeg har vunnet litt tid. Jeg har fått en ny sjanse. Jeg tar fart og forsøker, så godt jeg kan, å forklare historien om kaptein Boycott, om de gamle grekerne, om arbeiderbevegelsens fremvekst, og regjeringene Hundseid og Mowinckel, om det korporative kompromisset i 1947, hvor Arbeidernes faglige Landsorganisasjon (A.f.L.) og Norsk Arbeidsgiverforening (N.A.F.) ...

Men før jeg er kommet så langt, ja, lenge før jeg er i nærheten av å fortelle hva jeg egentlig skriver om, står jeg overfor et nytt spørsmål:

«Men, er det noe aktuelt da ...?»